

Zwanenmossels filteren het water

De schouw is de jaarlijkse controle van Rijkswaterstaat van sloten, vaarten en duikers. Waterwegen moeten goed doorstromen en het liefst schoon zijn, anders ontstaat er wateroverlast en stank in onze unieke plasdraspolders. Uiterlijk 1 november hoort elke eigenaar van een sloot het riet langs de kant gesnoeid en de sloot gebaggerd te hebben. Als we niet schouwen kunnen de landerijen makkelijk overspoeld worden en ongeschikt raken voor onze veeteelt. Zo ook bij pelmolen Het Prinsenhof. Tijdens het baggeren komen vaak de grote, prachtige zoetwatermossels naar boven.

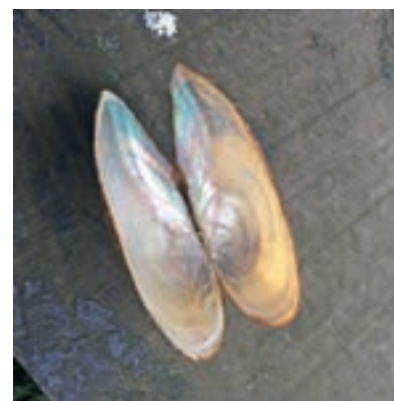
Gefaseerd gebaggerd

Handmatig schonen en baggeren van sloten zou het beste zijn voor zowel de zwanenmossel en de daarmee in symbiose levende, beschermde bittervoorn. Als dit geen haalbare kaart is, kan er machinaal, gefaseerd gebaggerd worden. Dat wil zeggen dat er steeds een klein stuk van de slootkant uitgebaggerd wordt. Na het baggeren moeten de meege-schepte zoetwatermossels worden teruggezet. Daarnaast is het aanleggen van geleidelijk aflopende oevers belangrijk, omdat bittervoorns vooral in relatief ondiep water met begroei-

de oeverzones leven. De bittervoorn werd vroeger veel in aquaria gehouden. Sinds 1973 is dit verboden, omdat het een beschermde soort is die staat in de Flora- en faunawet. Daarnaast staat de soort als 'kwetsbaar' op de rode lijst en in de bijlage 2 van de Habitatrictlijn. Daarom heeft de Nederlandse overheid de taak om beschermingszones voor de bittervoorn aan te wijzen.

De zwanenmossel (*Anodonta cygnea*) is een in zoet water levende tweekleppige van de familie Unionidae. De zwanenmossel is een wijd-verbrede soort in Nederland. Deze

zoetwatermossel is het grootste schelpdier van ons land. Zijn schelp is vrij dun, bruinachtig en aan de binnenkant bedekt met parelmoer. Met zijn voet (die eruit ziet als een tong) trekt hij zichzelf de bodem in. Zoals de meeste schelpdieren filtert de zwanenmossel zijn voedsel uit het water door het door zijn kieuwen te pompen. Soms trilt hij om slib van de bodem op te warrelen. De met papillen bezette instroomopening en de kleinere uitstroomopening (met gladde rand) blijven steeds vrij.

De binnenzijde van de zwanenmossel is bedekt met parelmoer.

In de zoektocht naar kennis over onderwaterleven stuit je op wonderlijke waarnemingen. Dat de 'zeldzame' bittervoorn haar eitjes in de zwanenmossel legt, weten maar weinig mensen. De zwanenmossel is essentieel voor het voortbestaan van de bittervoorn. Maar hij filtert ook het water. Per dag zuivert een zwanenmossel tientallen liters water. Een gezonde zwanenmossel kan zo tijdens zijn leven misschien wel 200.000 liter water zuiveren. Dat is in een gemiddelde sloot van een meter of 60 best veel. De zwanenmossel is een echte bio-indicator. Als het water te zwaar verontreinigd is, sterft het dier. Een gewoon schelpdier waarover zo veel te vertellen is, is toch echt interessant.

Sterke spieren

De zwanenmossel heeft twee zeer sterke spieren, de adductoren, waarmee de twee schelpen bij elkaar worden gehouden. Wanneer er gevaar dreigt, kan de mossel de schelp zo sterk sluiten, dat het zelfs voor een mens welhaast onmogelijk is de mossel te openen zonder de schelp te breken. De zwanenmossel, die 20 centimeter lang en 12 jaar oud kan worden, voedt zich door middel van een ingenieus filtersysteem, aangedreven door een aantal spieren. Het dier bezit een grote, gespierde voet,

die gebruikt wordt om het lichaam voor zo'n 70% in de bodem in te graven. Het water gaat via de maag, waar eetbare deeltjes worden uitgefilterd, langs de kieuwen, om uiteindelijk via een tweede sifon het lichaam te verlaten. Afvalstoffen verlaten de mossel via dezelfde sifon.

Zwanenmossels zijn dus onmisbaar voor de voortplanting van bittervoortjes. Die leggen hun eitjes in de mossel, zonder daarbij al te kieskeurig te zijn over het soort mossel. De mossel plant zich voort doordat het mannetje zijn sperma in grote hoeveelheden door het water verspreidt. Als een vrouwelijk exemplaar bevrucht is, ontstaan er minuscule mosseltjes die zich parasitair hechten aan de slijmhuide en in de kieuwen van vissen. Deze vissen ondervinden daar overigens geen hinder van. Na ongeveer een week laten de mosseltjes zich naar de bodem zakken om daar de rest van hun filterend leven door te brengen. Als dit leven ten einde is gekomen, is het van belang om de dode mossel zo snel mogelijk uit je vijver te verwijderen. Niet alleen geeft een dode zoetwatermossel een afschuwelijke geur af, maar vervuult deze ook binnen de kortste keren de gehele vijver.

Bart Nieuwenhuijs aan het baggeren bij Het Prinsenhof.

Nieuwe teammanager Sociaal Wijkteam

Op deze manier wil ik mezelf kort introduceren. Mijn naam is Jeroen Gunneman, 45 jaar en sinds 1 januari als teammanager verbonden aan het Sociaal Wijkteam Assendelft-Westzaan. Hiervoor heb ik als mana-

ger bij een brede welzijnsorganisatie in de Haarlemmermeer gewerkt. Na zeven plezierige jaren werd het tijd voor een nieuwe uitdaging. Mijn eerste indrukken van Assendelft en het mooie Westzaan zijn zeer positief. Behalve met de karakteristieke huisjes en het mooie landschap heb ik al kennism gemaakt met betrokken inwoners, vrijwilligers en samenwerkingspartners. Mocht u vragen hebben, schroom dan niet contact met mij op te nemen. Dat kan via 075-2060 019.

Het Sociaal Wijkteam houdt wekelijks inloopspreekuur in Lambert Melisz. Ook in 2019 kunt u bij ons terecht met uw vragen op het gebied van welzijn en zorg (WMO), wonen, financiën, werk en participatie. De inloop is op maandagochtend van 9.00 tot 12.30 uur. U kunt zonder afspraak langskomen.

Jeroen Gunneman

